

BDH DERGİ

Yıl: 1 / Sayı: 2 / Kasım 2025

**BAŞKA
DÜNYADAN
HABERLER
DERGİSİ**

***Bir Kelebeğin
Kanat Çırpışındadır
Kaderlerimiz***

KAOS SAYISI

Editör

Her yeni sayı, başka bir dünyanın kapısına tokmak vurmak gibidir. BDH Dergi olarak bu ay o kapıyı “kaos”la araladık. Çünkü bazen düzeni anlamamanın yolu, düzenin karşısında duran o dağınık, kırıltılı, taşkın enerjiyi tanımaktan geçer. Kaos, bu sayımızda yalnızca bir tema değil; her bir yazarımızın kendi içinden, kendi dünyasından süzerek ele aldığı bir düşünce alanı, bir soru işareti, bir başlangıç noktası oldu.

Safa Aldemir arayışın sırlarına projeksiyon tutarken, Necla Çebi kaostun içinde düzen arayan kadim insan çabasını betimlerken, Bihter Çilek Aydın insan zihninin eksik kalmışlık hissini kaosla ilişkilendiriyor. Elif Nisa Çelebi, zıtlıkların yokluğunda gelişimin imkânsızlığını hatırlatırken; Yonca Fitoz, tarih boyunca düşünüre ilham veren toplumsal çalkantıların nasıl ütopyalara dönüştüğünü gösteriyor. Kerem Dişçeken gençliğin zihinsel karmaşasını içsel bir arayışa dönüştürürken, Yağmur Mert bilinç ile kaos arasındaki ince çizgide yürüyen okuru kendi iç derinliklerine çağırıyor. Elif Su Bayrı kelimelerin dahi kaosla nefes aldığını güçlü bir dille yansıtırken, Elif Rüveyda Bilir notaların içinden yükselen kozmik bir düzeni hikâyeleştiriyor.

Bu yolculukta bize eşlik ettiğiniz için teşekkür ederiz. Sayfaların arasında dolaşırken, belki siz de kendi kaosunuzda bir ışık bulursunuz.

Künye

Sahibi

Safa Aldemir

Genel Yayın Yönetmeni

Safa Aldemir

Editör

Safa Aldemir

Kapak Tasarım

BDH Bağımsız Yayınları

İç Sayfa Tasarımı

BDH Bağımsız Yayınları

Adres

Fevzi Çakmak Mah. Marmara Cad. Dostlar Apt.

No: 2/1, Daire:8 Pendik/İstanbul

Tel: 0552 788 06 74

Kasım 2025

BDH Bağımsız Yayınları

Dergideki yazıların tüm sorumluluk ve hakları

BDH Bağımsız Yayınları'na aittir.

İçindekiler

Sayfa 5

Kaybolmayan Bulamaz Safa Aldemir

Sayfa 11

Kaosun İçinde Düzen Arayışı Necla Çebi

Sayfa 15

Kaos Yoksa Düzen de Yok Bihter Çilek Aydın

Sayfa 21

Ben Kimim? Kerem Dişçeken

Sayfa 25

Kaos, Kaos, Kaos... Elif Nisa Çelebi

Sayfa 29

Kaos'tan Ütopya'ya Yonca Fitoz

Sayfa 33

Felsefenin Kaosu mu? Kaosun Felsefesi mi? Direnç Köse

Sayfa 37

Kelimeler Kontrolden Çıktı Elif Su Bayrı

Sayfa 41

Kaosta Yolunu Arayan Bilinç Yağmur Mert

Sayfa 45

Notaların Müziği Elif Rüveyda Bilir

Kaybolmayan Bulamaz

Safa Aldemir

“Kaybolmayan bulamaz” sözü, yüzeyde pratik bir öğüt gibi görünse de, derinlere inildiğinde insanın kendisini, dünyayı ve hakikati keşfetme sürecine dair güçlü bir felsefi ilkeyi ifade eder. Bu ilke, yalnızca coğrafi bir yön kaybını değil, zihinsel, duygusal ve varoluşsal bir çözülmeyi; bildiklerimizin, alışkanlıklarımızın, kesinliğe duyduğumuz güvenin sarsılmasını içerir. Çünkü insan, kendisini sabitleyen anlam ağlarının dışına çıkmadan yeni bir anlamla karşılaşamaz. Bu nedenle kaybolmak, hakikatin önünde duran kapının gizli anahtarıdır.

I. Kaybolmanın Felsefi Ontolojisi

Kaybolmak, çoğu zaman eksiklik veya başarısızlık olarak görülür; oysa varoluşçu gelenekte kaybolmak, insanın kendisinin ve dünyanın anlamını yeniden kurabildiği yaratıcı bir boşluk durumudur. Heidegger, insanı “dünyaya fırlatılmış bir varlık” olarak tanımlar; bu fırlatılmışlık, aslında doğuştan gelen bir yönsüzlüktür. İnsan nereden geldiğini, nereye gittiğini ve hangi amaçla var olduğunu tam olarak bilemez. Bu temel bilinmezlik, insanı çaresiz kılan bir karanlık değil; kendi yolunu inşa etme özgürlüğünü yaratan geniş bir alan olarak görülmelidir.

Varoluş, kesinlikler üzerine değil, belirsizlik üzerine kurulur. Kaybolmak, insanın bu belirsizliği kabul ettiği ve onunla çalışmaya başladığı andır. Sartre’ın “öz varoluştan sonra gelir” ilkesi, kişinin kendisini hazır kalıplar içinde bulamayacağını, tersine kendi özünü inşa edeceğini söyler. Bu öz, ancak alışılmış yönlerin, hazır doğruların kaybedildiği bir anda şekillenmeye başlar. Dolayısıyla kaybolmak, varoluşun yaratıcısıdır; insan, ancak yolunu kaybettiğinde kendi yolunu kurabilir.

II. Bilmenin Eşiği: Epistemolojik Kayboluş

Epistemolojik açıdan kaybolmak, çoğu zaman önyargılardan, kalıplaşmış kavramlardan, gündelik düşünme biçimlerinden uzaklaşmayı gerektirir. Hermeneutik geleneğin “önyargılarımızın farkında olmak” uyarısı, aslında zihinsel bir kaybolmaya işaret eder. Kişi, bildiğini sandığı şeylerden vazgeçmeden gerçeği göremez; alışkanlıkların güvenli kabuğundan çıkmadan hakikat alanına geçemez.

Husserl’in fenomenolojide önerdiği “epokhe”—yani yargıyı askıya alma—tam olarak bu radikal kaybolma halidir. İnsan, dünyanın kendisine verdiği anlamı değil, kendi deneyiminin özünü kavramak istediğinde, mevcut tüm yargı biçimlerini bir kenara bırakmak zorundadır. Bu askıya alma, geçici bir yönsüzlüğü beraberinde getirir; fakat tam da bu yönsüzlük, yeni bir görme biçimini mümkün kılar.

Aynı ilke bilimsel ilerlemede de kendini gösterir. Bilim tarihindeki büyük sıçramaların çoğu, araştırmacıların mevcut paradigmalardan “kaybolmayı” göze almasıyla gerçekleşir. Kopernik’in Güneş merkezli sistemi ortaya koyması, Newton’un doğa yasalarını matematiksel bir bütünlük içinde kavraması, Einstein’ın uzay-zamanı bükülebilir bir yapı olarak tasarlaması... Hepsinde ortak olan, bilim insanının alışlagelen zihinsel haritayı terk ederek bilinmeyene adım atmasıdır. Böylece kaybolmak, bilgi üretiminin motoru olur.

III. Etik Bir Gereklik Olarak Kaybolmak

“Kaybolmayan bulamaz” sözü, yalnızca bilmeye değil, insanın etik gelişimine de işaret eder. Çünkü her erdem arayışı bir tür kaybolmuşluk içerir. Kişi, adaleti, cesareti, bilgelik veya merhameti hazır reçeteler içinde bulamaz; bunların her biri, kişinin kendi içsel karanlığıyla yüzleşmesini gerektirir.

Adaletin gerçek anlamını kavrayabilmek için insan, önce kendi haksızlık potansiyelini fark etmelidir. Cesaret, insanın korkusuyla karşılaşmasını; hikmet ise insanın cehaletini tanımasını ister. Bu karşılaşmalar, insanda yön kaybı yaratır; çünkü kişi, kendisini sandığından farklı biri olarak görmeye başlar. Bu fark ediş, acı verici olduğu kadar dönüştürücüdür de. Böylece kaybolmak, ahlaki olgunluğun başlangıcı haline gelir.

IV. Modern Dünyada Kaybolmanın İmkânsızlığı

Bugünün dijital dünyası, insanı kaybolmamaya teşvik eden sayısız araçla çevrilidir: Navigasyon uygulamaları, arama motorları, öneri algoritmaları, kişiselleştirilmiş içerikler... Hepsi, belirsizliği ortadan kaldırmak için tasarlanmış modern konfor mekanizmalarıdır.

Fakat belirsizliğin yok olması, keşif ihtimalinin de yok olmasıdır.

Sürekli olarak bize neyi izlememiz, neyi okumamız, nereye gitmemiz gerektiği söyleniyorsa, bu aynı zamanda bizi sürprizden, rastlantıdan, özgün karşılaşmalardan mahrum bırakır. Dijital kültürün “kaybolmayı engelleyen” yapısı, insanı görünmez bir düzen içinde sabitler; bu düzenin dışına adım atmak giderek zorlaşır. Böylece kaybolmanın verimli yaratıcılığı, yerini sürekli yönlendirilmeye bırakır.

Felsefi açıdan bakıldığında modern insanın en büyük kaybı, gerçekten kaybolamamasıdır.

V. Kendini Kaybetmek ve Kendini Bulmak

Tasavvuf geleneğinde “fenâ” - yani benliğin çözülmesi - insanın hakikate yaklaşma sürecinin temel aşamasıdır. Bu çözülme, modern varoluşçu kaybolmuşlukla şaşırtıcı derecede benzerlik gösterir. Kişi, kendi benliğini mutlaklaştırdığı sürece hakikatin önünde durur; benlik çözüldüğünde ise daha geniş bir anlam ufku açılır. Hristiyan mistiklerinde, Budist düşüncede, Taoizm’de de benzer kavrayışlar bulunur. Tüm bu gelenekler, hakikatin bulunması için benliğin “kaybolması” gerektiğini öne sürer.

Bu durumda kaybolmak, yalnızca dış dünyada yön kaybetmek değil; içsel bir yolculukta, benliğin sınırlarının silikleştiği bir ana işaret eder. İnsan, kendisini mutlaklaştırdığı ölçüde daralır; benlik çözüldükçe genişler. Bu genişleme, bir bulma eylemidir: kişi, hem kendisini hem de varlığı yeni bir ışık altında görür.

Kaybolmak, yıkıcı bir terslik değil; yaratıcı bir boşluktur. İnsan bu boşlukta hem kendisini hem yönünü hem de hakikati yeniden biçimlendirme fırsatı bulur. Bu nedenle kaybolmak, yolun sonu değil başlangıcıdır. Arayışın gerçek macerası, ancak güvenli anlam haritalarının yırtıldığı, zihnin bilinmeyenin rüzgârına açıldığı anda başlar.

Bu açıdan bakıldığında “kaybolmayan bulamaz”, bir kader cümlesinden ziyade bir davettir: Belirsizliğe, cesarete, meraka ve özgürlüğe yapılan bir çağrı. Çünkü insan, kaybolduğunda yalnızca yolunu değil, çoğu zaman kendisini de bulur. Bu yüzden kaybolmak, hem risk hem armağandır—ama hakikatin kapısı çoğu zaman tam da o riskin ardında durur.

Kaosun İçinde Düzen Arayışı

Necla ebi

Kaos denince aklımıza çoğu zaman karanlık, belirsiz, kontrol edilemez bir dünya gelir. Oysa Spinoza için dünya zaten olduğu haliyle zorunlu bir bütünlük içindedir; kaos ise çoğunlukla bizim anlamlandıramadığımız, henüz ilişkilendiremediğimiz düzen formudur. Biz belli bir perspektiften bakarız ve o perspektiften görünen şey, düzeni henüz kavrayamadığımız için kaotik görünür.

Spinoza'nın ünlü "Her şey, olduğu gibi olmak zorundaydı." düşüncesi, kaosu bir kusur olarak değil, aklın henüz yetişemediği bir nokta olarak görmemizi sağlar. Bir ormanın içine girdiğinizde, dallar birbirine karışmıştır, gölgeler eğik düşer, kökler toprağı yararak her yöne uzanır. Ama uzaktan baktığınızda, o karmaşanın içinde bir ekosistem, ilişkiler ağı, bir ritim vardır. "Kaos" dediğimiz çoğu şey, yakından bakmanın bedelidir.

Gilles Deleuze de benzer bir yerden ses verir bize: Kaos bir boşluk değildir, aksine oluşun ta kendisidir. İnsanın dünyayla ilişkisi sabit bir zemin üzerine kurulu değildir; dünyada "olmak", sürekli yeniden yapılan, tekrar tekrar kurulan bir süreçtir. Deleuze'ün "Kaos, beni içine çeken bir akış değil; beni yeniden doğurmaya zorlayan bir kaynak." önermesi, insanın daima yeniden başlamak zorunda olduğunu hatırlatır. Kaostan kaçmak, içimizdeki yaratma kudretinden kaçmaktır.

Belki de asıl soru şudur: Kaosu neden bu kadar korkunç buluruz? Çünkü kaos bize benliğimizin sınırlarını gösterir. Kontrol edemediğimizde, belki de kendimizi tam olarak tanırız. Kaos, bizi çıplak bırakır. Ne alışkanlıklarımız ne de ezberlerimiz artık işe yarar. İşte tam burada, Spinoza'nın conatus dediği "var olma gayreti" devreye girer: İnsan, karanlıkta bile yön bulma ihtiyacı duyar. Düzen, dışarıdan beklenen bir hediye değil; içeriden kurulan bir bakıştır.

Kaosu bir düşman olarak değil, bir eşik olarak düşündüğümüzde, ona karşı duyduğumuz korku yerini bir merakla bırakabilir. Dünyanın karmaşıklığı ile kendimizin karmaşıklığı birbirine ayna tutar. Kaos, bir başlangıçtır; yıkımın değil, yeniden kurulumun eşiğinde duran sessiz bir imkân.

Belki de hayatın asıl bilgeliği şudur:
Düzeni aramaktan çok, kaosla dans etmeyi öğrenmek.

Kaynakça ve İlham Kaynakları

Baruch Spinoza, Ethica

Gilles Deleuze & Félix Guattari, What is Philosophy?

Kaos Yoksa Düzen de Yok

Bihter Çilek Aydın

Kalemi elime alıp 'kaos' hakkında bir yazı yazmak istediğimde, nasıl bir başlangıç yapacağıma dair kafamın bu denli karışması da pek manidar oldu doğrusu:) Umarım yazının sonunda kafamın içindeki bu kaos yerini düzene bırakır diyeceğim de, kaostan ve düzenden ne anladığımı açıklamak isterim öncelikle.

Bana öyle geliyor ki insan zihni kaosa gebedir, mecburdur, kaostan besleniyordur. Kaosun yerine düzeni yerleştirme çabası da bundandır bence. Kaos bana göre açlık dürtüsü gibidir, nasıl ki beslenmediğimiz sürece doyum sağlayamamak da aslında doyuma sebep olan şey açlık hissi değil midir? O halde bizim bir şeyleri düzene koyma ya da düzenli kabul etme çabamız hiçbir şeyin yeterince düzenli olmamasındandır. Öte yandan düzen eksik kalmaksızın, tamamlanmış olmaktır bence.

Oysa bizi insan yapan zihnimiz işlediği sürece her düşündüğü konu ya da problem, ortaya koyduğu her düşüncesi yalnızca bir uğrak yeri değil midir? Ne kadar düşünse, ne kadar üretse sanki eksik kalır da bir türlü tamamlanamaz yaşamı boyunca. Ya da şöyle mi demeliyim Herakleitos'un dediği gibi, her şey değiştiği sürece var olduğuna göre insan zihninin tamamlanmamışlığı bizi düşündüren bir şeylerin hep var olması sayesinde, eksik ama varızdır işte.

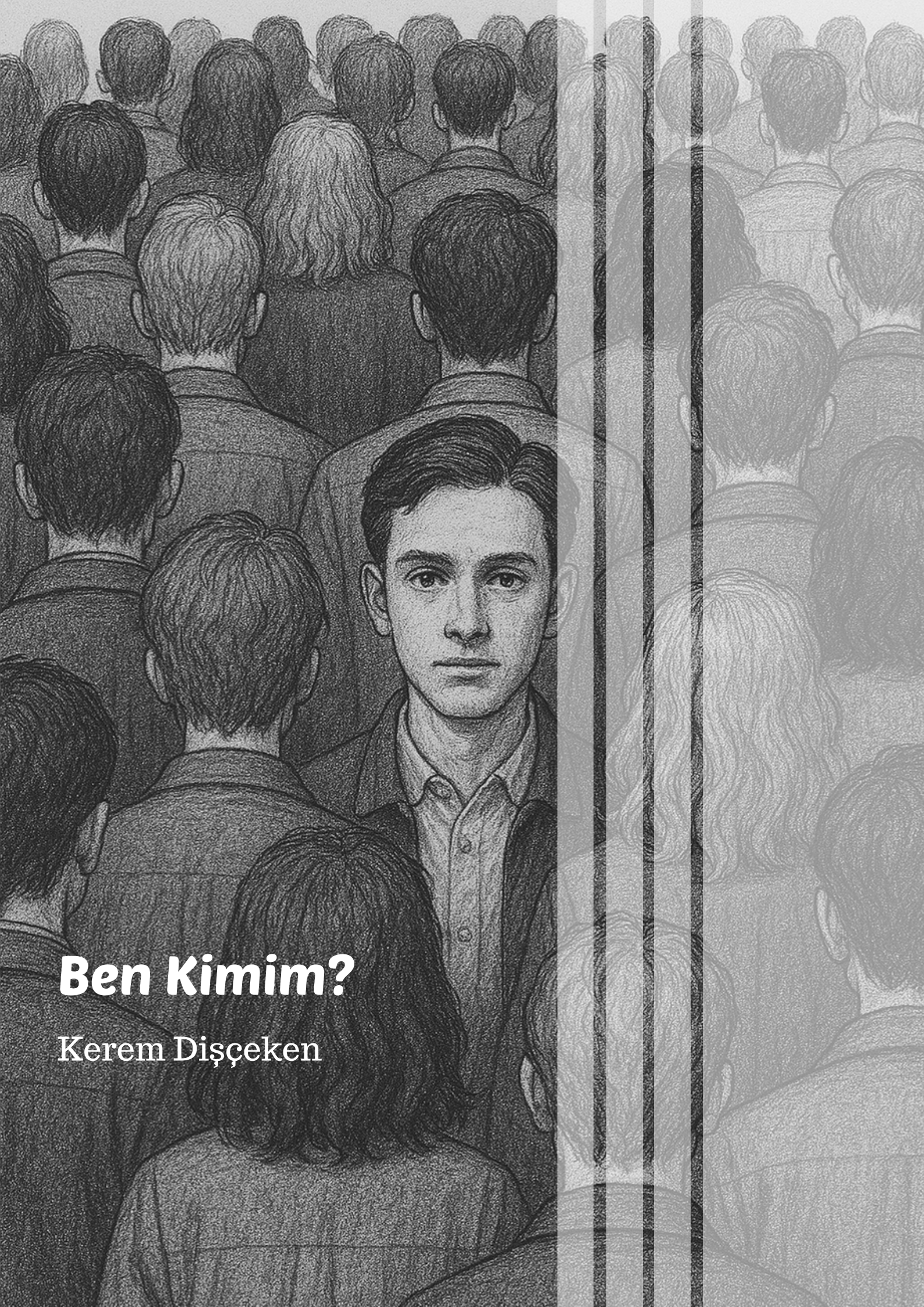
Sözlükteki karşılığına bakınca ise; kaos, hep olumsuz olarak düşünülüyor hatta kaosu hiç düşünmeyelim isteniyor gibi gelmiyor mu size de? Kaos yani karmaşa, düzensizlik, karanlık, plansızlık, düzen karşıtı... Mesela evrenin nasıl var olduğuyla ilgili hiçten, yoktan var oldu şeklindeki inanış yaygın olarak kabul görüyor da sen öncesini düşünme zaten anlamazsın gibi bir ima da yok mu burada! Yani kaosu evrenin düzene girmeden önceki düzensiz hali olarak tanımlıyoruz da bizim deneyimlediğimiz kadarıyla bilgisine ulaştığımız bu evren gerçekten düzenli mi ona da emin değiliz bence.

Nedensellik bağı ile doğa yasaları evrendeki olayları bir süreliğine birbirine bağlasa da yanlışlanabilirlik ilkesi kusursuz bir düzenin olmadığı gerçeğini bize söylemiyor mu? Ayrıca sonlu bu evren, içindeki varlıklarla kusurlu değil midir? Bozulmanın, çürümenin, yaşlanmanın, ölümün olduğu bir evrende bence hiçbir şey yeterince düzenli de mükemmel de değildir.

Öte yandan evrenin en azından içinde yaşadığımız bu gezegeninde, diğer varlıklarla kıyaslandığımızda önemli varlıkları sayılan biz insanların ilişkilerinde kaos ne kadar tanıdıkça düzen o kadar yabancı değil midir? Eğer öyle olmasaydı ütopyalara gerek duyulmazdı hatta ütopya kavramının içi boş olurdu, yalnızca gerçeklik olurdu.. Ama şunun da farkındayım ne kadar mükemmel düzeni deneyimlememiş olsak da ona kavuşma arzusu ve hayali içindeyiz.

Bana göre insan olmak ve insan kalmak mücadelesi, evrenin görüp görebileceği en büyük kaos-düzen çatışmasını örnekler bize. Bir yandan hayvani dürtüleriyle dünyaya gelmiş olup yaşamda kalmaya çalışan insan öte yandan diğer tüm hayvanlardan farklı hatta üstün bir yaşam inşa etmeye çalışır. Tabi bunu her insan doğuştan bir eğilimle ister mi yoksa toplum içinde yaşayan bireyler oluşumuz mu bize bu insanca yaşamayı öğütler bunu da düşünmeden edemiyorum. Çünkü hayvanların dahi eğitilebildiği bir dünyada barbarlaşan insanların artması belki de insanların bir kısmı aslında insanca yaşamaya uygun canlılar değildir dedirtiyor bana. Aslına bakılırsa insanlık tarihi boyunca çok uzun yıllardır insan olmak ve insan kalmak,insanoğlunun en çok zorlaştırdığı mesele olmuştur diyebilirim. Anmadan edemeyeceğim, Marla Morgan (Naçizane yorumum,beni çok etkileyen kitabıdır.) "Bir Çift Yürek" adlı kitabında şöyle bir paragrafa yer veriyordu:"İnsanlar tanrısal birliği tanısal ve evrenin gelişigüzel ilerleyen bir olgu değil ayrıntılarıyla belirlenmiş bir tasarım olduğunu bilseler hiç korkmazlar.İnsanın inancı ya vardır ya yoktur,ikisi birden olmaz.

Yerlilerin inancına göre maddesel nesneler korkuya yol açar. İnsanlar ne kadar çok mala sahipse o kadar çok korkarlar ve olasılıkla sadece bu nesneler için yaşarlar." Diyeceğim o ki belki bir gün bir yerlerde, bu dünyada öğrendiğimiz korkuyu da, o korkunun kaynağı olan sahip olma ve dahasını isteme hırsını da hiç bilmeden yaşayabiliriz. Çünkü şuna eminim ki soru yoksa cevap yok, kaos yoksa düzen yok. Ve öte yandan soru olduğuna göre cevap da var, kaos olduğuna göre düzen de..

Ben Kimim?

Kerem Dişçeken

İnsanlar yaşamlarının çoğunda -bence- “ben kimim” diye soruyorlar ve bir çoğu için bu yıllar özellikle lise çağlarındaki kendini arama, bulma dönemleri. Lise çağında düşündüğümüz, yaşadığımız çoğu şeyleri sadece kendimizin düşündüğünü sanıyoruz, fakat insanları biraz gözlemleyince aslında bu şeyleri hemen hemen herkesin yaşadığını görüyoruz. Bu düşündüğümüz şeyler gençlerin özelinde, kendini tanıma durumudur, özellikle hayatları devamlı aynı düzlükte giden gençlerin. Gençlerin aslında bu kendini arayış zamanlarında akıllarından yüzlerce, binlerce düşünce geçiyor. Sanki dünyada kimilerinin acelesi varken kimileri ise zaman durmuşçasına vurdumduymazlar, aslında tüm bu karşıtlıkların sebep olduğu bir kaosta yaşıyoruz.

“Hayatta eninde sonunda ölüm yok mu? O zaman bizim bu kadar çabalamamızın ne anlamı var?” dedi güçlükler içinde karışan zihni gence; genç düşünce, düşündü anlam veremedi önce. En sonunda boşlukta kalan düşüncesine şöyle cevap verdi: “Bu hayatta çabalamazsam da elime bir şey geçmeyecek fakat çabalarsam bu hayatta en azından bir kişinin bile olsa içinde bir yerlerde, iyi bir şekilde bir iz bırakmak hiç iz bırakmamış olmaktan daha iyidir.” dedi. Bunun gibi daha niceleri geçiyordu o karmaşık, labirent beyninden.

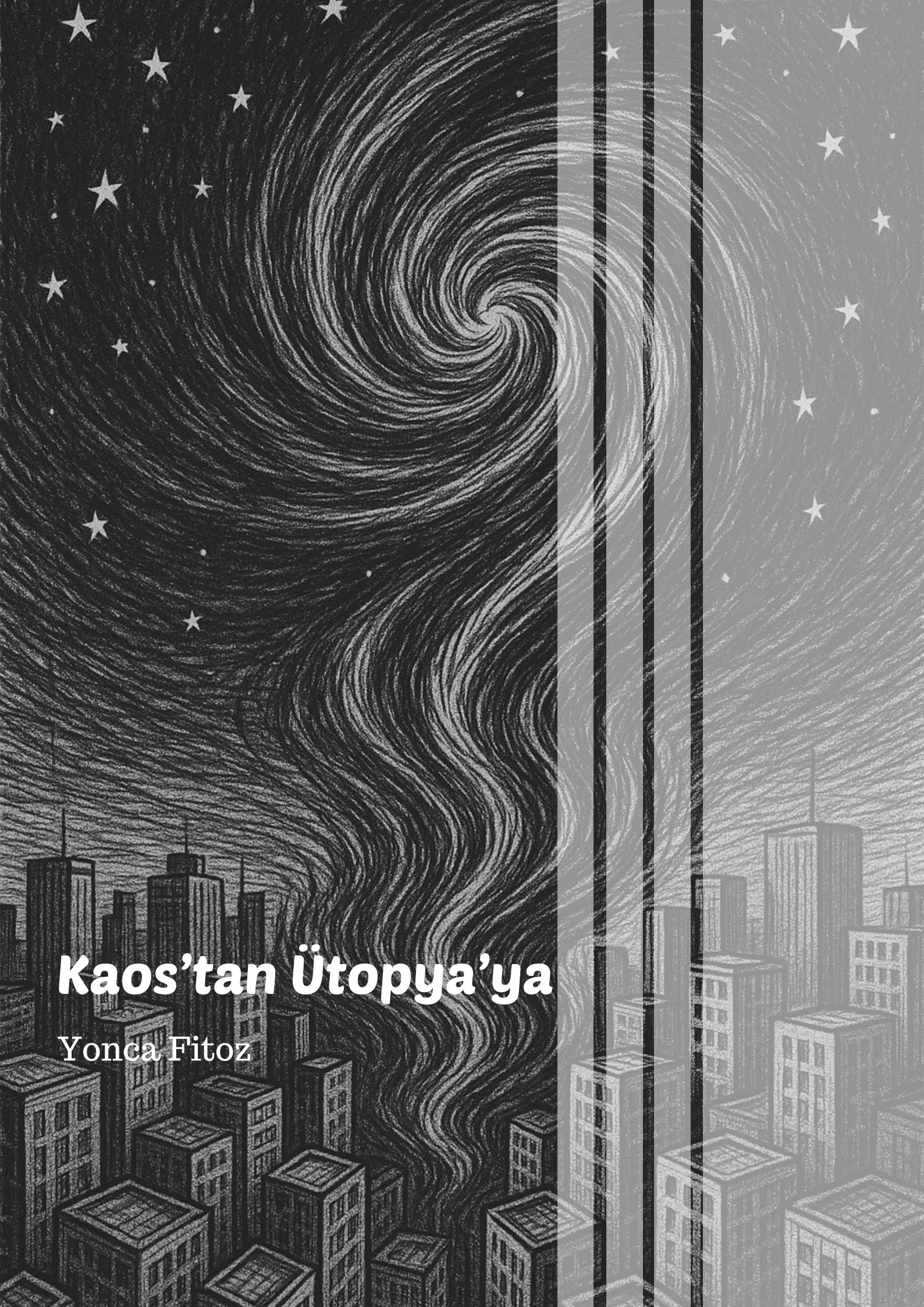
Kaos, Kaos, Kaos...

Elif Nisa Çelebi

Kimisinin zevk aldığı kimisinin nefret ettiği, onunla güzel olmayan ama o olmadan da yaşanmayan ihtiyaç.

Biz insanlar birbirimize ne kadar yalanlar da söylesek hepimizin hayatında var kaos. Sevmesek de kanıksasak da onsuz olmuyor. Pandemi dönemi hangimiz dayanabildik bu denli kaossuz hayata? Bir süre sonra yokluğu sıkıcılaştırıyor bence hayatı. Ah Kaos, fazlan da zarar bize yokluğunda. Her türlü yıpratıyorsun, ne seninle ne de sensiz oluyor. Peki sevenler neden seviyor seni kaos? Çünkü sonunda kötü şeyler oluyor ve onlar olumsuzluktan, kötülükten zevk alıyor. Başkası düşünce kendi kalkamayışı daha az batar oluyor gözüne. Sevmeyenler ise kaçmaya çalışıyor hâliyle. Karmaşıklık, düzensizlik, kontrolsüzlük korkutuyor bu kesimi. Oysa kaos sadece karışıklık değildir bence. Bizi zorlar evet ancak sonucunda zorluklarla mücadele etmeyi öğreniriz. Peki kaos olmasa bu zorluklar olacak mı? Kaosun olmadığı bir dünya bilmeyen bizler için bunu anlamak zor gelse de her şey planlandığı gibi giderdi ve bu zorluklar olmazdı. Her ne kadar böyle bir başka dünya huzurlu gelse de bu zorlukların olmayışı başka zorlukları beraberinde getirirdi. Kaos olmaması demek zıtlıkların olmaması demek. Zıtlıklar olmazsa yeni düşünceler, gelişim ve değişim olmazdı.

Uzun lafın kisası kaosu zorlukların kaynağı olarak değil de onların anlam kazanmasını sağlayan olgu olarak düşünmek ondan en iyi şekilde faydalanmak için en güzel seçenek olacaktır.

Kaos'tan Ütopya'ya

Yonca Fitoz

Düzensizlik hep istenmeyen midir? Kaos insanı korkutur mu? Kaos düzenin ön koşulu olabilir mi? gibi sorular zihninizde uçuşadursun her kaos kötü değildir. Platon'a ütopyayı yazdıran Antik Yunan'ın toplumsal ve siyasi ortamındaki kaos değil miydi? Ya da Thomas More'un "Ütopya"sı döneminin İngiltere'deki olumsuzluklardan esinlenerek yazılmadı mı? Var olan kaos filozofların ideal olana yönelik çözüm üretmesini gerekli kılmıştır.

Nice sanat eserleri toplumdaki kaosu konu edinerek dünyaya duyurmadı mı? 'Akbaba ve Çocuk' fotoğrafı dönemin coğrafyasındaki kaosu açlık üzerinden resmeden en etkili resim karesi olmadı mı? Aristoteles sanat anlayışında var olandan ziyade olması gerekeni konu edinmeyi ilke alırken bu kaosu dönüştürmemiş miydi? Her doğum sancılıdır. Ama ardından ne güzellikler getirir bilinmez. Eğer evren büyük patlama sonucu oluştuysa şu mükemmel düzene ne demeli?

Nietzsche'nin dediği gibi "İnsan, dans eden bir yıldız doğurabilmek için, kendi içinde hâlâ bir kaos barındırmalıdır."

Felsefenin Kaosu mu? Kaosun Felsefesi mi?

Direnç Köse

"Felsefenin yadsınamaz geçmiş mirasının günümüze tezahürü çürümenin hızlandırılmış bir versiyonu içinde yaşadığımız gerçekliğine bizi sürüklemektedir..."

Kaos dinamiğinin felsefe ile direkt bir ilişkisi bulunmaktadır bu ilişkiyi başlığa taşımayı uygun gördüm içinden geçtiğimiz postmodern ötesi sentetikleşmiş ve siterilleşmiş bu çağda felsefenin kaos hali içinde oluşu sorunsalıyla ilerleyelim. Öncelikle günümüz toplumunda felsefe malumatlaşmış bir araç haline dönüşmüş durumdadır. Bu dönüşüm kafkaist bir şema içerir. Felsefe artık içsel ve nedensel devinimler düşünceler üretmekten giderek uzaklaşırken kendi anlam ve önemini de yitirir duruma doğru gitmektedir. Toplumsal felsefenin yüzeyselleşip sığlaşması bireysel felsefenin (düşünsel devinimin) yozlaşmasından kaynaklanıyor. Esasında felsefe dar kalıplara sıkıştırılmış ve orada preslenen, örselenen bir kavram halindedir. Biz bunu nereden anlıyoruz peki?

Kavramın kendisinin sıradanlaşma ile sınanmakta olduğu apaçık ortadadır. Günümüzde toplumsal dinamikler bireysel felsefeciler üretemez noktadır. Bundan kastım bu dünya artık yeni Spinozalar, Hegeller, Marxlar, vs. üretme yetisini kaybetmiş bir dünya haline dönüştü ya da Sartre, Albert Camu vb. diyerek örnekleri çoğaltabiliriz.

"Felsefenin Kaosu mu !?" Sorusu üzerinde düşünelim. Felsefe bize statik bir şey olarak kanıksatılır oysa felsefenin doğasındaki dinamik "Kaos"tur. Şeylerin diyalektiğindeki kaosun insanın tabiatındaki kaosla birleştiği yerde felsefe doğmuştur. Burada (felsefenin kaosunda) kaos statik olarak ele alacağız, yani durağanlık tutuculuk bağlamında. İşte bu yüzden düşünce üstüne düşünmek bir tür hamallık sayılır günümüzde.

Birey konformist bir yaşamı seçer, daha da ötesi felsefe yapmak için bireyin artık zamana ihtiyacı varken günümüzde bu artık zaman olanağı da yoktur. Felsefe gerçek bir Kaos halinde olsaydı şiddetli devinimler yeni fenomenleri doğuracakken bundan da yoksunlaşmıştır. Dolayısıyla içine kapanmış ve inzivaya çekilmiş bir felsefenin yürek burkan sessizliğinden başka elimizde bir şey yoktur. Felsefe adına konuşan yazarların çoğunluğunun sitemi de budur. Ancak ağızlarının oyuğundan bu gerçeği bir türlü çıkarmak istemezler, çıkaramazlar. Bu durum bana şunu hissettiriyor: kaybedilen birinin geri gelmeyeceğini bile bile onun geri döneceğini düşünmek sanrısı...

İşte felsefenin kaosu bu açmaza saplanıp kalmış, postmodern dünya gibi anlamını ve amacını yitirmiş ve bir araç haline dönüşmek sorunuyla başbaşadır. Durağan şeyler dönüşemez. Dönüşüm illa ki Kafkanın Samsa karakterine benzemek zorunda değildir. Bir tırtıld a kozasında kelebeğe dönüşür. Felsefenin bu açmazdan kurtulabilmesi için düşünsel devinimin olması zorunludur. Düşünsel devinim için felsefenin dar elit ve entel çevrelerin elinden kurtulup sıradan insana ulaşabilmesi gerekir ki felsefe özüne, özün damarlarına ulaşabilsin ve us'un kıvrımlarında ki o soruyu sorabilsin: “Neden...” İşte bu soruyla başlamıştı felsefe ve bu soruyla bir mum alevinin mağarayı aydınlatması gibi us'un kıvrımlarını aydınlatacaktır yeniden.

Kelimeler Kontrolnden Çıktı

Elif Su Bayrı

Sessizliği deliyor bir hışırtı. Ufak, çok ufak bir pürüz boşluğun kusursuz dalgalarında. Ancak çok ufak, oldukça ufak. Pürüzün yarattığı bir kusur, kusursuzluğa muhalefet. Oldukça ufak. Parşömen sesi geliyor. Kusursuzluk mu parçalanıyor, kusurlar mı gözler önüne seriliyor? Zaten hep ufak, çekingen şeyler getirirdi peşinden, kusurları. Kusursuzluk da bir kusur. Zira o bir kelebek, kanatları parşömen sesini çıkaran. Ufak olan da kendisi, kanatları görece büyük. Ancak kendisi ufak, fazlasıyla ufak. Büyüleyici denmez ama çirkin de değil. Ufak şeyler de güzel olabilirler. Güzel şeyler de kötü şeyler yaratabilirler. Kötü şeyler güzelleşebilirler. Sonuçta çok ufaklar. Ama ufak şeyler, büyürler.

Dolaşan kalemimden dökülüyor kelimelerim kağıda, parmaklarım hala daha gebe sonsuz mısralara. Kafamda dönüyor, dönüyor, dönüyor. Kağıda bakıyorum, ufacıklar. Harfler karışıyor, bazen birbiriyle, bazen uzaktakiler, bazen yakındakiler. Gözlerimi kısıyorum. Anlatmaya çalıştıkları bir şeyler var. Hafif, çekingen bir bakış, göz deviriyor, bakmıyor. Anlamam lazım. Çok karışık, yapamıyorum. Hani muazzam derecede ufaklardı. Düzlüğün üzerinde kaos var. Kağıtta kaos var. Noktalar yetişin. Çok ufaklar, yetişin, kaos var. Kelimeler kontrolden çıktı. Nasıl olur?..

Bir bakışın altında ezildim. Küçüldüm, küçüldüm, küçüldüm. Çok ufaktım, fazlasıyla ufak. Bir an olsun gözlerimi kaçırmadım. Ne olursa olsun, nasıl hissedersen hissedeyim. Bazen küçük sandığınız şeyler sizi tamamen değiştirir. Bazen küçük sandığınız şeyler kıyametler koparabilir. İşte ben öyle kaybettim. Dehşet doğdu panikten, panik karışıklığı doğurdu. Kelimeler de bakarlar bilirim, hem de çok keskin bakarlar, nefret dolu bakarlar.

Sevgiyle bakan kelime yoktur; harfler var ya, şu ufaklar, sözde, karışıp dururlar, dökülürler, şekil alırlar, bozulur, iter kakarlar zorbadırlar, işte onlar nefretini, kini işlerler kelimeye. Sevgiyle baktıklarını sandıklarım da rol yapmaktadırlar. Kelimeler kaostan beslenirler. Saf kaos, kötülük. Çaktırmazlar ama içten içe kötülük isterler. İyi niyetli her şey, bir gün kötülüğü yaratır bizzat. Kendi elleriyle, özene bözene, dudaklarından dökülür küfürler. Dualarını siler, sayar sayar, boncuk gibi ipe dizer. Avuç içlerinde kanla karışmış kötülük. Şeytan, keleşi öldürür. Kanatlarını yırtar. Kelimeler bundan zevk alır. Kelimeler acımasızdır. İşte biz, kötülüğün yaratıcılığı makamına mahkumuz. O ufak, çok ufak keleşin kanatlarına gömülmüş kaderlerimiz, ancak bir kaosa mahsus o sinsilik, kapkara gece gibi yayıldı kağıda. Ünlemler yetişsin, kelimeler kontrolden çıktı. Yetişsin, kağıt üzerinde kaos var.

Ünlemler, noktalar, virgüller her şey canla başla çalışır. Kelimelerin kaderleri bizimkiler gibi değildir onlar kendileri yazarlar kaderlerini. Güçten doğmuş bir egoyla tatmin olmuşlardır onlar ta eskiden. Karşılarında onlara kıyasla devasa şeyler bile, hayli küçük gövdelerine rağmen nasıl da güçsüzdür. O keleş, kanatları yırtılmadan, antenleri koparılmadan, kendisi ezilmeden evvel kaderlerimizi taşır. Biz kelimeler değiliz ki, kaderlerimiz iplikten. İpliğe dizilmiş dualardan, koparılmış küfürlerden. Ağızlardan çıkarılmış bakılardan. Şeytan mı keleşi öldürür biz kendi elimizde mi parçalarız bilinmez, ama kaosa, kelimelerin harflerin yırtıcılığına kurbanız. Ve her kağıda baktığımda yaşanan kaos, her gözlerimi açtığımda gördüğüm karmaşa, hepsi bir harf. Hepsi bir kelime. Gözlerim kamaşıyor. Noktalar, yetişsin. Ünlemler, yetişsin. Kelimeler kontrolden çıktı. Yetişsin, kağıt üzerinde kaos var. Yetişsin.

Hatta gerekirse yanınızda silgi getirin...

Kaosta Yolunu

Arayan Bilinç

Yağmur Mert

Kaos dışlanmış bir tanrıdır: ona tapınmayız ama varlığını da inkar edemeyiz. O hep oradadır; sessizliğin içinde yankılanan uğultu, kontrolün çatlaklarından sızan karanlık bir su gibi. Bazen bir felaket olur gelir, bazen bir yalnızlık anında başını kaldırır: "Burada hiç kimse yok."

Kaos kuralları alt üst etmez; onların anlamsızlığını ortaya çıkarır. Çünkü düzen, süreklilik gerektirir. Oysa yaşam, kopukluklardan ibarettir. Bir gülüşün ardından ölüm gelebilir, bir aşk bir kelimeyle sona erebilir. Ve tüm bu tutarsızlıklar aslında en sahici halidir hayatın.

Kaos korkutucu olabilir ama aynı zamanda özgürleştirir. Belli formların çözülmesi ile yenilerin oluşabileceği bir alan yaratır. Bu yönüyle de kaos, statükonun düşmanıdır fakat dönüşümün dostudur.

İnsan zihni de bence bir kaostur. Çünkü çelişkiler, belirsizlikler, içsel çatışmalar hep bir kaos habercisi. Fakat bu zihinsel kaos, yaratıcılığın da doğduğu yerdir. Tüm büyük fikirler, özgün düşünceler evrensel sorunların huzur bozucu yankılarından doğar. Bu yüzden kaos sadece yıkım değildir, aynı zamanda içinde yatan potansiyeli açığa çıkarma gücünü verendir.

Kaos sınırları siler, kalıpları kırar, rollerin maskelerini düşürür. Kaosta yön yoktur ama yön seçme özgürlüğü vardır. Bu nedenle bazen bir şeyin gerçekten başlaması için önce her şeyin dağılması gerekir. O yüzden düzenin kırıldığı anlardan korkulmamalıdır. Çünkü belki de o anlar gerçekliğe en çok yaklaştığımız anlardır.

Notaların Müziği

Elif Rüveyda Bilir

Bir ‘Do’ notası düştü kâğıda.

Yerini aradı, gezindi bembeyaz kâğıdın üzerindeki çizgilerin arasında.

Sonunda buldu ve yerleştirdi onu çağıran tona. Ama o da neydi?

Kâğıdın devamı bomboştu. Tek bir nota ile hiçlikten müzik oluşturulabilir miydi?

Etrafına bakındı, içindeki boşluk büyüyor, büyüyordu. Aniden bir gölge belirdi ve gittikçe netleşerek çizgilerde dolandı. O, ‘Re’ notasıydı.

Do’nun hemen yanında yerini bulmuştu.

İki nota birbirine baktı sessizce, düşünüyorlardı içlerinden ikisi de: Nereden çıktı o?

Kâğıt üzerinde henüz melodi yokken boşluk bir kez daha titreşmişti: ‘Mi’ notası, Re’nin yanında aldığı yerinde, o ikisine bakıyordu.

Yarım ses kadar zaman geçti ki ‘Fa’ da Mi’nin yanına düşüverdi.

Önceki notalar Fa’nın hızına bakakaldılar.

Kimseden bir çıt çıkmıyordu, derken kararlı titreyişi duydular.

Az sonra yanlarında beliren, ‘Sol’ notasıydı.

Beş nota bir araya geldiği ilk an kâğıttaki boşluk da sarsılmaya başlamıştı.

Hepsi yan yanaydı, ilk veya son olarak adlandırılmıyorlardı.

Peki ya nedendi bu kargaşa, hepsinin seslerini aynı anda çıkarışı?

Öyle bir gürültü oluşmuştu ki kâğıdın üzerinde, neredeyse tüm boşluğu kaplayacaktı.

“La” notasının çizgiler arasına çarpışıyla beş nota, neye uğradığını şaşırırdı.

Artık altı olmuşlardı. La’nın umrunda değildi sanki hiçbiri, o kendi sessizliğindeydi.

Kâğıdı sarsan gürültüler, yeni birini daha çekiyor olmalıydı.
Notaların içten içe vardıkları karar aynıydı: Ses çıkarmazlarsa müziğe yeni bir nota gelmezdi.
Ama ebediyen sessiz de kalamazlardı ya.
Son nota, önce esintisini getirdi.
Sessizliğin son bulutlarının arasında ortaya çıktı.
“Si”, yedinci notaydı.
Anlaşılan o ki sessiz kalmak bir işe yaramamıştı.
Notaların doğasına aykırı değil miydi bu, sessiz kalmak?
Müziğin yolu sandıkları yerde kimse birbirine kulak vermiyordu.
Gürültü, bu sefer susturulamayacak kadar hakimdi kâğıda.
Notalar, yaptıklarının bilinçsizliğinin farkındalığına varamamış, kaos tüm dünyalarını kaplamıştı.
Bir yandan artık geri dönülemez bir yolda olduklarını hissediyorlar, diğer yandan da müziğin izlerine göz yumuyorlardı.
Çizgiler bile dışına itmeye başlamıştı onları. Kaos, tüm kâğıdı birbirine katmıştı.
Gürültülerle dolan boşluk büyüdü, büyüdü, tüm kâğıdı kapladı ve notaları nefes alamayacak hale getirdi.
Sonunda ses bile çıkaramamalarına rağmen nasıl oluyordu da kaos bir türlü susmuyordu?
Yedi nota tüm bu karmaşanın içinde kaybolmak üzereyken son birer titreyiş duyular.
Bu tuhaf ses, gürültüyü aşabilen melodi, müziğin yolundan geliyor olmalıydı.
Müzik, buna mı benziyordu?
Çizgiye dizildiler tekrar; boşluklar eskisi gibi görünmeye başlamış, gürültünün yerini notaların uyumu almıştı.

Ne yapmaları gerektiğini bilmiyorlardı, sadece birbirlerine kulak verdiler ve müziği hissettiler.

Kâğıda sarsıntılar geldi bir kez daha.

İlk nota Do'nun yanına yeni bir 'Si' gelmişti.

Kalın Si...

La, Sol, Fa...

Hep beraber titreştiklerinde bu kez de son nota Si'nin yanında yeni bir ses belirdi.

İnce Do...

Re, Mi, Fa, Sol, La, Si...

Kaosun ardından kalan boşluklar, yeni notalarla dolmaya başlıyordu.

Sonunda gerçekten de müziğin yolundalardı.

Bazen sırayla, ayrı ayrı bazen de bir anda titreştiler ve hepsinin gücüyle ses kâğıdı aştı.

Notaların uyumuyla müzik, kâğıdın dışında da duyuluyordu artık.

Notalar başarmıştı, sanki bambaşka bir dünya olmuşlardı.

Hepsi kendi sesine sahipti. Bir araya geldiklerinde ise müziği oluşturuyorlardı.

Elif Rüveyda Bilir

BDH

Başka
Dünyadan
Haberler

Bağımsız
Yayımları

"Başka Bir Dünya Mümkün!"

BDH Bağımsız Yayınları